

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ХАРКІВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»

ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ

Методичні вказівки до вивчення навчального курсу
та написання реферативних робіт
для студентів економічних спеціальностей НТУ «ХПІ»
заочної форми навчання

Харків
НТУ «ХПІ»
2016

Економічна теорія. Методичні вказівки до вивчення навчального курсу та написання реферативних робіт для студентів економічних спеціальностей НТУ «ХП» заочної форми навчання / уклад. С. І. Архієреєв, О. О. Демьохіна, Н. Б. Решетняк, В. В. Яцина. – Х. : НТУ «ХП», 2016. – 19 с.

Укладачі: С. І. Архієреєв, О. О. Демьохіна, Н. Б. Решетняк, В. В. Яцина

Рецензент: Н. М. Волоснікова

Кафедра загальної економічної теорії

ПЕРЕДМОВА

Навчальний курс "Економічна теорія" спрямований на вивчення поведінки економічних суб'єктів в процесі виробництва, розподілу, обміну та споживання благ для задоволення зростаючих потреб за умов обмеженості економічних ресурсів в певних економічних системах.

Економічна теорія вивчає та формулює загальні економічні закономірності становлення, функціонування та розвитку суспільства. Курс економічної теорії послідовно знайомить студентів з поглядами теоретиків різних економічних шкіл на основні проблеми економіки.

Економічна теорія є базовою наукою, що формує методологічну основу для вивчення прикладних економічних наук.

У результаті вивчення цієї дисципліни студенти повинні засвоїти сутність економічних законів, закономірності ринкової економіки, основні теорії мікро- і макроаналізу, сутність сучасного світового господарства й закономірності його розвитку. Студент повинен також уміти погоджувати механізм дії економічних закономірностей з господарською діяльністю й економічною політикою, використовувати теоретичні положення для оцінки сучасних тенденцій економічного розвитку, особливо проблем трансформації економіки України.

СТРУКТУРА КУРСУ

Частина I. Основи економічної теорії

Тема 1. Предмет і метод економічної теорії

Еволюція економічної науки. Напрями школи і течії економічної теорії. Предмет економічної теорії і його тлумачення різними школами. Розвиток економічної думки в Україні.

Предмет, метод та функції економічної теорії. Економічні закони і категорії. Економічна теорія та економічна політика.

Місце економічної теорії в системі економічних наук. Економічна теорія та економічна політика.

Тема 2. Економічні потреби та економічні інтереси

Економічні потреби, їх суть та структура. Поняття безмежності потреб. Економічні інтереси: сутність, суб'єкти, класифікація. Взаємодія потреб та інтересів.

Сутність та основні структурні елементи економічних систем. Типи економічних систем та їх особливості. Економічна система сучасної України.

Власність як економічна категорія. Суб'єкти та об'єкти, форми і види власності. Трансформація форм власності в Україні.

Тема 3. Виробництво, його сутність та роль у житті суспільства

Виробництво як визначальний фактор потреб суспільства та їх розвитку. Матеріальне та нематеріальне виробництво, їх взаємозв'язок. Ресурси виробництва та їх види. Обмеженість (рідкісність) ресурсів. Межа економічних можливостей.

Проблема економічного вибору. Ефективність виробництва, її сутність, економічні та соціальні показники.

Товарне виробництво як основа ринкової економіки.

Тема 4. Теорія товару і грошей

Товар і його властивості. Теорії вартості: трудова, маржиналістська і неокласична. Теоретичні концепції виникнення та сутність грошей. Функції та види грошей. Закон грошового обігу.

Тема 5. Теоретичні основи ринкової економіки

Ринок та його види. Функції ринка. Закон попиту, детермінанти попиту, індивідуальний та ринковий попит. Закон пропозиції, детермінанти пропозиції. Ринкова рівновага та фактори її порушення. Ціна: механізм формування, функції, види. Сутність та форми конкуренції в ринковій економіці. Монополія та антимонопольна політика.

Тема 6. Підприємство та підприємництво в ринковій економіці

Підприємство як суб'єкт економічної системи. Організаційно-правові форми підприємств. Функції підприємства.

Суть підприємництва та умови його існування. Види та суб'єкти підприємницької діяльності. Перспективи розвитку підприємництва в Україні.

Тема 7. Капітал підприємства, його кругообіг та обіг

Капітал як фактор виробництва. Структура капіталу та його обіг. Кругообіг капіталу. Основний капітал. Фізичне та моральне зношення основного капіталу. Механізм відтворення основного капіталу. Амортизація.

Обіговий капітал. Показники ефективності використання основного та обігового капіталу.

Тема 8. Капітал сфери обігу

Сутність, функції та місце сфери обігу у ринковій економіці. Торговельний капітал та його еволюція. Позичковий капітал: сутність та джерела. Позичковий процент. Кредит як форма руху позичкового капіталу. Форми кредиту.

Банківська система як інфраструктурний елемент сучасної ринкової економіки. Банки, їх види та функції. Позабанківські кредитні заклади. Акціонерно-корпоративний капітал. Цінні папери акціонерних товариств. Фондова біржа та її функції.

Тема 9. Ринкові відносини в аграрному секторі

Розвиток ринкових відносин в аграрному секторі економіки. Еволюція власності на землю та форм господарювання на землі. АПК: структура, взаємозв'язок галузей, що його обслуговують. Аграрна інфраструктура. Агропромислова інтеграція.

Сутність земельної ренти, її види та механізм створення. Ціна землі.

Тема 10. Доходи населення, їх формування та розподіл

Теоретичні концепції походження та розподілу доходів. Заробітна плата: сутність, форми та системи. Підприємницький дохід. Доходи від власності та рентні доходи. Структура сімейних доходів. Номінальні та реальні доходи. Диференціація доходів. Крива Лоренца та коефіцієнт Джині. Державне регулювання розподілу доходів.

Тема 11. Держава та її економічні функції

Необхідність втручання держави в економічні процеси. Форми, методи та інструменти державного регулювання економіки. Проблеми державного регулювання економіки України.

Тема 12. Світове господарство і міжнародні економічні відносини

Світове господарство як економічна категорія, його еволюція та етапи розвитку. Інтернаціоналізація господарського життя. Міжнародна економічна інтеграція. Головні інтеграційні угруповання світу. Перспективи інтеграції економіки України у світову економічну систему.

Форми міжнародних економічних відносин: міжнародна торгівля, міжнародний поділ праці, міжнародний рух капіталів.

Тема 13. Економічні аспекти глобальних проблем

Глобальні проблеми розвитку світового господарства: сутність, класифікація, причини виникнення. Глобальні проблеми і шляхи їх розв'язання людством.

Частина II. Макроекономіка

Тема 14. Предмет, метод та функції макроекономіки

Макроекономіка як розділ економічної теорії. Історія розвитку макроекономічної науки. Предмет, метод та функції макроекономіки. Сучасні макроекономічні теорії. Основні макроекономічні проблеми та суперечності економіки України.

Тема 15. Макроекономічні показники в системі національних рахунків

Модель кругообігу ресурсів, продуктів і доходів. Система національного рахівництва та її основні показники. Методи обчислення ВВП. Номінальний та реальний ВВП. Дефлятор ВВП. Макроекономічні показники та суспільний добробут. Динаміка ВВП в Україні.

Тема 16. Модель сукупного попиту та сукупної пропозиції

Сукупний попит: сутність, структура. Цінові та нецінові фактори сукупного попиту. Крива сукупного попиту (AD).

Сукупна пропозиція. Короткострокова та довгострокова крива сукупної пропозиції (AS). Цінові та нецінові фактори, які впливають на сукупну пропозицію. Кейнсіанська, класична та узагальнена крива сукупної пропозиції.

Три варіанти макроекономічної рівноваги. Порушення та механізм відновлення рівноваги. Мультиплікатор у моделі AD-AS.

Тема 17. Споживання, заощадження та інвестиції

Споживання і заощадження. Функції споживання і заощадження. Середня та гранична схильність до споживання та заощадження. Кейнсіанська та неокласична концепції споживання.

Інвестиції як компонент сукупних витрат. Графік інвестиційної функції. Автономні інвестиції.

Сутність мультиплікатора та акселератора. Модель взаємодії мультиплікатора-акселератора.

Тема 18. Класична модель макроекономічної рівноваги

Рівновага ринкової економіки та механізм її забезпечення. Гіпотези класичної моделі макроекономічної рівноваги. Взаємодія ринків ресурсів, товарів, грошей та інвестицій.

Тема 19. Рівновага національного ринку у моделі IS-LM

Ринок товарів та платних послуг. Кейнсіанська модель товарного ринку – модель «витрати-випуск». Сукупні видатки. Графік «хрест Кейнса». Інфляційний та дефляційний (рецесійний) розриви. Модель «вилучення-ін'єкції». Мультиплікатор видатків. Крива IS.

Ринок грошей та цінних паперів. Графік Хікса-Хансена для ринку грошей та цінних паперів – крива LM. Ринок робочої сили.

Загальна рівновага на ринках товарів і послуг, грошей та цінних паперів. Модель IS-LM як аналітичний засіб макроекономічної політики.

Тема 20. Фіскальна політика держави

Цілі та інструменти фіскальної політики. Доходи та видатки державного бюджету. Податки: сутність, види, принципи оподаткування. Податкова система сучасної України.

Бюджетний дефіцит: причини виникнення та економічні наслідки. Державний борг та його структура. Економічні наслідки державного боргу.

Тема 21. Монетарна політика

Грошовий ринок. Попит на гроші та пропозиція грошей.

Центральний (національний) банк як суб'єкт монетарної політики. Інструменти монетарної політики. Політика «дорогих» та «дешевих» грошей. Грошовий та депозитний мультиплікатори. Суть монетарної політики. Дискреційна та не дискреційна монетарна політика. НБУ та монетарна політика в Україні.

Тема 22. Циклічні коливання та економічне зростання

Макроекономічна рівновага та фактори її порушення. Економічний (діловий) цикл та його фази. Причини циклічних коливань. Види циклів. Інфляція та безробіття як форми прояву макроекономічної нестабільності. Державне анти циклічне регулювання.

Економічне зростання: сутність, джерела, методи обчислення. Моделі економічного зростання.

Тема 23. Інфляція та антиінфляційна політика

Інфляція як макроекономічне явище. Розрахунок, причини, види інфляції. Стагфляція. Теоретичні підходи до пояснення причин інфляції. Антиінфляційна політика. Соціально-економічні наслідки інфляції.

Тема 24. Безробіття та політика зайнятості

Безробіття як відхилення від рівноваги. Рівень зайнятості та рівень безробіття. Види та розрахунок безробіття. Взаємозв'язок безробіття та інфляції. Крива Філіпса. Державне регулювання ринку праці.

Тема 25. Макроекономічна політика у відкритій економіці

Механізм та інструменти зовнішньоекономічної політики. Теорія порівняльних переваг. Торговельний та платіжний баланс. Валютні системи та валютні курси. Розрахунок ВВП у відкритій економіці.

ТЕМАТИКА РЕФЕРАТІВ З КУРСУ «ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ»

Тема 1. Предмет і метод економічної теорії.

Зародження і основні етапи розвитку економічної теорії. Предмет економічної теорії і його тлумачення різними школами. Позитивна та нормативна економічна теорія. Економічні закони і категорії. Функції економічної теорії. Методи пізнання економічних процесів і явищ. Місце економічної теорії в системі економічних наук. Економічна теорія та економічна політика.

Тема 2. Економічні потреби та економічні інтереси.

Суть та структура економічних потреб. Піраміда Маслоу. Поняття безмежності потреб. Закон зростання потреб та механізм його дії. Економічні інтереси: сутність, класифікація. Суперечності інтересів економічних суб'єктів та форми їх розв'язання. Взаємодія потреб та інтересів як рушійна сила соціально-економічного прогресу.

Тема 3. Економічні системи та відносини власності.

Сутність та основні структурні елементи економічної системи. Типи економічних систем: традиційна, командно-адміністративна, ринкова, змішана. Перехідні економічні системи, їх зміст та основні риси. Економічна система сучасної України. Власність: економічний та юридичний аспекти. Суб'єкти та об'єкти власності. Форми власності та їх характеристики. Необхідність різноманітних форм власності в економіці. Трансформація форм власності в Україні.

Тема 4. Виробництво, його сутність та роль у житті суспільства.

Зміст і структура суспільного виробництва. Матеріальне та нематеріальне виробництво. Економічні ресурси (фактори виробництва): сутність, види. Обмеженість (рідкісність) ресурсів. Проблема економічного вибору. Крива виробничих можливостей. Ефективність виробництва: сутність, економічні та соціальні показники. Форми організації суспільного виробництва: натуральне і товарне. Товарне виробництво як основа ринкової економіки.

Тема 5. Теорія товару і грошей.

Товар і його властивості: вартість, мінова вартість. Теорії вартості: трудова, маржиналістська і неокласична. Гроші: сутність, еволюція, функції. Види грошей: паперові, металеві, кредитні, безготівкові, електронні. Закон грошового обігу.

Тема 6. Теоретичні основи ринкової економіки.

Об'єктивні передумови виникнення ринку. Сутність, структура, функції ринку. Види ринків. Ринкова інфраструктура та її значення у функціонуванні економіки. Товарні, фондові, валютні біржі, служби зайнятості. Кредитна система. Сучасний стан ринкової інфраструктури в Україні.

Тема 7. Ринкова рівновага та механізм її досягнення.

Попит. Закон попиту. Індивідуальний та ринковий попит. Крива попиту. Зміщення кривої попиту під впливом дії нецінових факторів (детермінантів). Пропозиція. Закон пропозиції. Крива пропозиції. Зміщення кривої пропозиції під впливом дії нецінових факторів (детермінантів). Ринкова рівновага. Утворення рівноважної ціни та рівноважного обсягу виробництва. Фактори, які впливають на зміну ринкової рівноваги. Сутність ціни. Механізм формування і функції ціни. Концепція ціноутворення по Маршалу. Встановлення реальної ринкової ціни як результат узгодження інтересів продавця і покупця.

Тема 8. Конкуренція та монополія.

Сутність конкуренції та її місце в ринковій економіці. Функції конкуренції. Типи конкурентної поведінки. Методи конкурентної боротьби. Позитивні й негативні наслідки конкуренції. Монополія та типи монополізації. Види монополій. Критерії та межі монополізації економіки. Ринки монополістичної конкуренції та олігополії. Антимонопольна політика і антимонопольне законодавство.

Тема 9. Підприємство та підприємництво в ринковій економіці.

Підприємство як суб'єкт економічної системи. Організаційно-правові форми підприємств. Функції підприємства. Організація процесу виробництва. Обмеженість ресурсів та шляхи її подолання. Виробнича функція. Підприємництво. Види та суб'єкти підприємницької діяльності. Форми підприємництва. Розвиток підприємництва в Україні.

Тема 10. Капітал підприємства, його кругообіг та обіг.

Сутність капіталу, його матеріально-речовий зміст та соціально-економічна форма. Капітал як фактор виробництва. Структура капіталу та його обіг. Кругообіг капіталу. Промисловий капітал: стадії кругообігу та функціональні форми. Основний капітал. Фізичне та моральне зношення основного капіталу. Амортизація. Обіговий капітал. Час і швидкість обігу. Оборотні засоби та їх структура. Показники ефективності використання основного та обігового капіталу. Рентабельність.

Тема 11. Капітал сфери обігу.

Сфера обігу в ринковій економіці: виникнення, сутність. Сфера обігу як сфера функціонування торговельних та кредитних відносин, торговельного та позичкового капіталу. Торговельний капітал. Сучасні форми торговельного підприємництва: товарна біржа, торгові доми, інтернет-торгівля. Позичковий капітал. Позичковий процент. Роль процентної ставки. Кредит як форма руху позичкового капіталу. Форми кредиту. Роль і функції кредиту в сучасній ринковій економіці. Банківська система: структура, принципи, функціонування. Види банків та їх функції. Позабанківські кредитні заклади. Акціонерно-корпоративний капітал. Цінні папери акціонерних товариств. Акції. Облігації. Ринок цінних паперів. Фондова біржа та її функції.

Тема 12. Ринкові відносини в аграрному секторі.

Аграрна сфера виробництва та її особливості. Сутність аграрних відносин. Форми господарювання у сільському господарстві: фермерські, кооперативні, державні, змішані. Земельна рента: сутність, види та механізм створення. Ціна землі. Агропромисловий комплекс: взаємозв'язок сільського господарства та галузей переробки, транспортування та реалізації продукції. Стан і перспективи розвитку АПК в Україні.

Тема 13. Доходи в ринковій економіці.

Теоретичні концепції походження та розподілу доходів. Функціональний та персональний розподіл доходів. Види доходів: заробітна плата, підприємницький дохід, доходи від власності та рентні доходи. Номінальні та реальні доходи. Нерівність у розподілі доходів. Крива Лоренца, коефіцієнт Джині. Прожитковий мінімум. Державне регулювання розподілу доходів. Соціальний захист населення.

Тема 14. Держава в економічній системі.

Необхідність і межі державного регулювання ринкової економіки. Держава як суб'єкт економічної системи. Теоретичні погляди на роль держави в економіці та їх еволюція. Економічні функції держави. Форми, методи та інструменти державного регулювання економіки. Проблеми державного регулювання економіки України.

Тема 15. Світове господарство: закономірності та тенденції розвитку.

Сутність та етапи становлення світового господарства. Структура, основні риси та закономірності його розвитку. Інтернаціоналізація господарського життя. Міжнародна економічна інтеграція. Головні інтеграційні угруповання світу. Перспективи інтеграції економіки України у європейську та світову економічні системи. Міжнародна торгівля та її економічні основи. Теорії міжнародної торгівлі. Вільна торгівля та протекціонізм. Сучасна міжнародна торгова політика. Торговий баланс. Місце України в міжнародній торгівлі. Міжнародний рух капіталів. Причини, форми вивозу капіталу. Міжнародний кредит, міжнародний ринок цінних паперів. Іноземні інвестиції в економіці України. Міжнародна міграція робочої сили. Сутність і причини міжнародної міграції робочої сили. Основні напрямки міграції. Участь України в міграційних процесах.

Тема 16. Валютні відносини та валютні системи.

Сутність міжнародних валютно-фінансових відносин. Зміст і структура світової валютної системи, її розвиток. Сучасні валютні системи. Валютні ринки. Конвертованість національних валют. Фіксований і плаваючий курс. Міжнародні валютно-фінансові організації. Валютна система України.

Тема 17. Глобальні економічні проблеми та шляхи їх вирішення.

Глобальні проблеми розвитку світового господарства: сутність, причини виникнення, класифікація. Сучасні глобальні проблеми: паливно-енергетична, сировинна, екологічна, демографічна. Проблеми зубожіння, голоду і хвороб; проблема роззброєння тощо. Необхідність і форми міжнародного співробітництва у вирішенні глобальних проблем.

Тема 18. Предмет і метод макроекономіки.

Макроекономіка як розділ економічної теорії. Об'єкти і суб'єкти макроекономічного аналізу. Предмет, метод, функції макроекономіки. Мета та завдання макроекономіки. Аналіз агрегованих показників та функціональних взаємозв'язків між ними. Методи макроекономічних досліджень. Становлення та розвиток макроекономіки. Сучасні макроекономічні теорії. Основні макроекономічні проблеми економіки України.

Тема 19. Макроекономічні показники в системі національних рахунків.

Модель кругообігу ресурсів, продуктів та доходів. Взаємодія між домогосподарствами, фірмами та державою. Система національних рахунків. Основні макроекономічні показники. Методи обчислення ВВП. Потенціальний, номінальний та реальний ВВП. Дефлятор ВВП. Макроекономічні показники та суспільний добробут. Динаміка ВВП в Україні.

Тема 20. Модель сукупного попиту та сукупної пропозиції.

Сукупний попит: сутність, структура. Цінові та нецінові фактори, які впливають на сукупний попит. Крива сукупного попиту (AD). Сукупна пропозиція. Короткострокова та довгострокова крива сукупної пропозиції (AS). Цінові та нецінові фактори, які впливають на сукупну пропозицію. Кейнсіанська, класична та узагальнена крива сукупної пропозиції. Рівновага сукупного попиту та структурної пропозиції. три варіанти макроекономічної рівноваги. Порушення та механізм відновлення рівноваги. Мультиплікатор у моделі AD-AS. Парадокс ощадливості.

Тема 21. Споживання, заощадження та інвестиції.

Споживання і заощадження як функції доходу. Графіки функції споживання та заощадження. Середня та гранична схильність до споживання та заощадження. Кейнсіанська та неокласична концепції споживання. Інвестиції як компонент сукупних витрат. Роль інвестицій в економіці. Інвестиційна функція та її графік. Процентна ставка як чинник інвестиційного попиту. Мультиплікатор Кейнса. Модель мультиплікатора-акселератора.

Тема 22. Класична модель макроекономічної рівноваги.

Еволюція розвитку класичної моделі макроекономічної рівноваги. Рівновага на ринках праці, грошей, товарів, заощаджень: умови досягнення, графічна інтерпретація. Загальна рівновага класичної макромоделі: система взаємопов'язаних графіків.

Тема 23. Рівновага національного ринку у моделі IS-LM.

Ринок товарів та платних послуг. Модель "витрати-випуск" - кейнсіанська модель товарного ринку. Сукупні видатки. "Хрест" Кейнса. становлення рівноваги на товарному ринку без державного втручання та з ним. Інфляційний та дефляційний (рецесійний) розриви. Модель "вилучення - ін'єкції". Мультиплікатор видатків. Графік Хікса-Хансена для ринку товарів та платних послуг - крива IS. Ринок грошей та цінних паперів. Попит на гроші: операційний, спекулятивний, обачливості. Пропозиція грошей. Ліквідна пастка. Інвестиційна пастка. Умови рівноваги на ринку грошей та цінних паперів. Графік Хікса-Хансена для ринку грошей та цінних паперів - крива LM. Загальна рівновага на ринках товарів і послуг, грошей та цінних паперів. Модель IS-LM - як аналітичний засіб макроекономічної політики.

Тема 24. Фіскальна політика держави.

Фіскальна політика держави: сутність, цілі, інструменти. Податкові надходження як основне джерело доходів держави. Види податків. Принципи ефективного оподаткування. Державні видатки. Дискреційна та недискреційна фіскальна політика. Стимулююча й стримуюча фіскальна політика. Мультиплікатори державних витрат та податків. Крива Лаффера. Фіскальна політика в Україні.

Тема 25. Бюджетний дефіцит та державний борг.

Державний бюджет та концепції його збалансування. Бюджетний дефіцит: причини виникнення і економічні наслідки. Емісійне й боргове фінансування бюджетного дефіциту. Державний борг та його структура. Економічні наслідки державного боргу. Державний борг України.

Тема 26. Монетарна політика держави.

Банківська система та пропозиція грошей. Грошовий мультиплікатор. Попит на гроші. центральний банк як суб'єкт монетарної політики. Цілі та інструменти монетарної політики. Політика "дорогих" та "дешевих" грошей. Дискреційна та недискреційна монетарна політика. НБУ й монетарна політика в Україні.

Тема 27. Циклічні коливання та економічне зростання.

Макроекономічна нестабільність і нерівномірність економічного розвитку. Економічні (ділові) цикли. Типи циклів. Теорії циклічних коливань. Економічний цикл та динаміка основних макроекономічних показників. Антициклічна політика держави. Особливості циклічного розвитку економіки України. Сутність та джерела економічного зростання. Темпи економічного зростання. Економічне зростання на основі моделі AD-AS і кривої виробничих можливостей. Модель економічного зростання Харода-Домара. Модель економічного зростання Р. Солоу. Державне регулювання економічного зростання. Показники рівня економічного розвитку. Особливості економічного зростання в Україні.

Тема 28. Інфляція та антиінфляційна політика.

Сутність та причини інфляції. Вимір інфляції. Види інфляції. Стагфляція. Соціально-економічні наслідки інфляції. Антиінфляційна політика. Зв'язок інфляції та безробіття. Крива Філіпса і її сучасна інтерпретація. Особливості інфляційних процесів в Україні.

Тема 29. Безробіття та політика зайнятості.

Механізм функціонування ринку праці. Рівновага на ринку праці. Безробіття як відхилення від рівноваги. Рівень зайнятості та рівень безробіття. Види безробіття. Визначення "повної зайнятості" та рівня безробіття. Закон Оукена. Економічні та соціальні наслідки безробіття. Взаємозв'язок безробіття та інфляції. Крива Філіпса. Державне регулювання ринку праці. Соціальний захист безробітних. Особливості ринку праці та стан безробіття в Україні.

Тема 30. Макроекономічна політика у відкритій економіці.

Механізм зовнішньоекономічної політики. Зовнішньоторгівельна політика. Теорія порівняльних переваг. Платіжний баланс. Валютний курс. Зв'язок валютного курсу з платіжним балансом. Розрахунок ВВП у відкритій економіці. Вплив зовнішньої торгівлі на ВВП. Мультиплікатор зовнішньої торгівлі. Ефективність зовнішньоекономічних зв'язків.

ВИМОГИ ДО ЗМІСТУ ТА ОФОРМЛЕННЯ РЕФЕРАТІВ

Згідно навчального плану студент повинен написати реферат, який є допуском до складання іспиту. Головна мета цієї роботи – перевірка самостійної праці студентів по вивченню дисципліни та засвоєнню теоретичних положень курсу.

Студент обирає одну з тем рефератів, орієнтуючись на останню цифру в номері залікової книжки. Наприклад, якщо остання цифра номера залікової книжки «5», то можна обрати одну з тем, що закінчуються на «5»: 5, 15, 25.

Перед написанням реферату студент повинен вивчити обрану тему в учбовій літературі, підібрати відповідний статистичний та фактичний матеріал. Загальний обсяг реферату має складати 15-20 аркушів формату А4.

Структура реферату повинна мати таку послідовність: титульний лист; зміст (простий або розгорнутий план); вступ; основна частина; заключення; список використаної літератури; додатки (якщо вони є).

Вступ повинен займати 1-2 сторінки тексту. В цій частині реферату обґрунтовується актуальність теми з точки зору теоретичної економіки та

практики господарювання, сучасний стан питання, що розглядається, іноді історичний аспект проблеми.

В основній частині роботи висвітлюються ключові питання теми. Об'єм основної частини складає 10-15 сторінок. В ній необхідно розглянути базові економічні категорії та поняття теми; зробити порівняльний аналіз різних поглядів з вивчаємої проблематики та обґрунтувати свій; викласти тему, що досліджується з використанням статистичного та фактичного матеріалу. В розгорнутому плані ця частина роботи повинна містити розділи та підрозділи, які повинні мати найменування.

Заключення містить висновки з усіх основних питань теми, які висвітлювались в рефераті. Вони повинні бути лаконічними, чіткими та містити в собі відповіді на завдання реферату, що сформульовані у вступній частині. Об'єм закінчення 1-2 сторінки.

Список використаної літератури – це перелік джерел інформації, що були використані: монографій, статей, правових документів, статистичних даних.

До загального обсягу роботи не входять додатки, таблиці та рисунки, які повністю займають площу сторінки. Робота має бути надрукована шрифтом Times New Roman, 14 кеглем; вирівнювання – «За шириною»; міжрядковий інтервал «Полуторний» (1,5 Lines); абзацний відступ - п'ять знаків (1,25 см); верхнє і нижнє поле – 2 см, ліве – 3 см, праве – 1 см.

Нумерація сторінок має бути наскрізною. Порядковий номер сторінки позначають арабською цифрою і проставляють у правому верхньому куті сторінки без крапки чи рисок. Титульний аркуш включається до загальної нумерації сторінок роботи, але номер сторінки на ньому не проставляють.

При використанні літературних джерел в тексті роботи необхідно вказати його порядковий номер у списку літератури та конкретну сторінку у квадратних дужках, наприклад [2, с.15].

ПИТАННЯ ДО ІСПИТУ З КУРСУ «ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ»

1. Предмет економічної теорії і її функції.
2. Методи економічних досліджень.
3. Економічні категорії й економічні закони.
4. Обмеженість економічних ресурсів і проблема вибору. Крива виробничих можливостей.
5. Основні типи і порівняльний аналіз економічних систем.
6. Економічний зміст відносин власності. Форми власності й необхідність їхньої розмаїтості для ефективного функціонування економічної системи.
7. Поняття та умови виникнення товарного виробництва. Товар і його властивості.
8. Ринок і його функції.
9. Механізм функціонування ринкової системи. Модель кругообігу продукту, ресурсів та доходів.
10. Основні моделі ринку і їхня характеристика.
11. Інфраструктура ринку.
12. Попит і закон попиту. Фактори попиту.
13. Пропозиція й закон пропозиції. Фактори пропозиції.
14. Рівновага попиту та пропозиції. Рівноважна ціна й рівноважна кількість.
15. Підприємство. Основні види підприємств у країнах ринкової економіки.
16. Заробітна плата як ціна праці. Визначення величини зарплати на конкурентному ринку, ринку монополії, двосторонньої монополії.
17. Позичковий відсоток: поняття, фактори, які впливають на його рівень, значення.
18. Економічна рента: поняття, види. Орендна плата. Ціна землі.
19. Нерівність у розподілі доходів. Крива Лоренца, коефіцієнт Джини, децільний коефіцієнт.
20. Макроекономічні показники (ВНП, ВВП, ЧНП, НД, ЛРД), і їхнє співвідношення.
21. Методи виміру національного продукту (ВВП).
22. Сукупний попит та сукупна пропозиція. Фактори, на них що впливають.
23. Теорія ефективного попиту Кейнса.

24. Споживання, заощадження, інвестиції та їх взаємозв'язок.
25. Встановлення рівноважного обсягу виробництва в класичній моделі.
26. Встановлення рівноважного обсягу виробництва в кейнсіанській моделі.
27. Гроші, еволюція, функції. Рівняння Фішера.
28. Компоненти грошової маси. Грошові агрегати. Поняття ліквідності.
29. Попит на гроші.
30. Центральний банк і регулювання пропозиції грошей.
31. Пропозиція грошей. Грошові агрегати.
32. Грошовий ринок. Грошовий мультиплікатор.
33. Банківська система: поняття, елементи, роль в економічних процесах.
34. Операції Національного банку й комерційних банків.
35. Цілі грошово-кредитної політики і її інструменти.
36. Сутність і функції фінансів. Державний бюджет.
37. Податки, їх функції, види. Проблема оптимального рівня оподаткування.
38. Бюджетний дефіцит і державний борг: причини, наслідки, методи усунення. Проблема державного боргу в Україні.
39. Дискреційна та недискреційна фіскальна політика.
40. Економічний цикл і його фази. Характеристика фаз циклу.
41. Причини кризових коливань. Середні, малі цикли.
42. Поняття інфляції, її вимір, причини, види.
43. Антиінфляційна політика. Проблема інфляції в Україні.
44. Причини й форми безробіття. Закон Оукена. Безробіття в Україні.
45. Світове господарство, його еволюція й етапи розвитку.
46. Міжнародна торгівля, її особливості. Теорія порівняльних переваг.
47. Мобільність факторів виробництва: капіталу, робочої сили, технологій.
48. Платіжний та торговельний баланс.
49. Світова валютна система та її еволюція.
50. Валютні системи та валютні курси.
51. Проблеми інтеграції України у світове господарство.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІНФОРМАЦІЇ

1. Архієреєв С.І. Основи економічної теорії: навчально-методичний посібник для студентів технічних спеціальностей заочної форми навчання / за ред. проф. С. І. Архієреєва, доц. Н. Б. Решетняк – Х.: НТУ «ХПІ», 2010. – 76 с.
2. Білецька Л. В. Економічна теорія: Політекономія. Мікроекономіка. Макроекономіка: навч. посібник / Л. В. Білецька, О. В. Білецький, В. І. Савич. – К. : Центр навч. літ-ри, 2005.
3. Гуревичов М. М. Основы экономической теории: учеб. пособие / М. М. Гуревичов, Н. Б. Решетняк, С. И. Архиреев; Нац. техн. ун-т «Харьк. политех. ин-т» – Х.: НТУ "ХПИ", 2003.
4. Економічна теорія : підручник / ред. В. Д. Базилевич. – Вид-во «Тимченко», 2007.
5. Економічна теорія: Макро- і мікроекономіка : навч. посібник / ред. З. Ватаманюк, С. Панчишин. – К. : Альтернатива, 2001.
6. Курс економічної теорії: Навч. Посібник / С. І. Архієреєв, С. Г. Вініцька та ін.; За ред. С. І. Архієреєва, Н. Б. Решетняк. – Харків: НТУ «ХПІ», 2008. – 332 с.
7. Основи економічних знань : навч. посібник / ред. А. С. Гальчинський, П. С. Єщенко, Ю. І. Палкін. – К. : Вища школа, 2002.
8. Основи економічної теорії / ред. А. А. Чухна. – К. : Вища школа, 2001.
9. Основи економічної теорії : посібник / В. О. Рибалкін та ін. – К. : Академія, 2002.
10. Основи економічної теорії : посібник / ред. С. В. Мочерний. – К. : Академія, 2002.
11. Основы экономической теории: учебник / С. В. Мочерний, В. К. Симоненко, В. В. Секретарюк, А. А. Устинко. – К.: Знання, 2000.
12. Петруня Ю. Е. Основы экономической теории: учеб. пособие / Ю. Е. Петруня А. А. Задоя. – 4-е изд-е. – К.: Знання, 2008.
13. Экономическая теория: учеб. пособие / ред. Е. М. Воробьев, А. А. Гриценко, М. Н. Ким. – Х.: Фортуна-Пресс, 2000.

ДОДАТОК А. Зразок титульного аркуша

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«Харківський політехнічний інститут»**

Кафедра загальної економічної теорії

РЕФЕРАТ

Дисципліна	_____
Варіант	_____
Тема	_____

Перевірив:

ПІБ

вчений ступінь, звання

оцінка, підпис

Виконав:

ПІБ студента

навчальна група

номер залікової книжки

Харків 2016

Навчальне видання

АРХІЄРЕЄВ Сергій Ігоревич
РЕШЕТНЯК Наталя Борисівна
ДЕМЬОХІНА Олена Олександрівна
ЯЦИНА Вікторія Валентинівна

ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ

Методичні вказівки до вивчення навчального курсу
та написання реферативних робіт
для студентів технічних спеціальностей НТУ «ХП»
заочної форми навчання

За ред. проф. С. І. Архієреєва

Відповідальний за випуск *С. І. Архієреєв*
Роботу до видання рекомендував *М. І. Погорєлов*
Комп'ютерна верстка *Д. Т. Лейба*

Підп. до друку . . . Формат 60 x 84 1/16. Папір офісний.
Riso-друк. Гарнітура Таймс. Ум. друк. арк. 0,8. Наклад 50 прим.
Зам № . Ціна договірна.

Видавничий центр НТУ «ХП».
Свідоцтво про державну реєстрацію ДК № 3657 від 24.12.2009 р.
61002, Харків, вул. Багалія, 21

Друкарня НТУ «ХП». 61002, Харків, вул. Багалія, 21